

คู่มือการดำเนินงานกลุ่มงานวิชาการ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง

สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงสาธารณสุข

๕. ระเบียบปฏิบัติการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔)

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางให้อาจารย์จัดการเรียนการสอนภาคสนาม ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ ระดับปริญญาตรี และ ข้อบังคับของสภาการพยาบาล

๒. ตัวชี้วัด

๒.๑ เชิงปริมาณ

๒.๑.๑ ทุกรายวิชามีการทบทวนและปรับปรุงเนื้อหาสาระใหม่ให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าในศาสตร์สาขาการพยาบาล

๒.๑.๒ การจัดประสบการณ์ภาคสนาม สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้และเหมาะสมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๒ เชิงคุณภาพ

๒.๒.๑ ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชา (มคอ.๔) ของนักศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๓.๕๑ จากคะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๓. ขอบเขต

ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนการวิเคราะห์หลักสูตร การทบทวนรายงานผลการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี การจัดทำรายละเอียดของรายวิชา มคอ. ๔ และการสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชาการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามที่ระบุไว้ใน มคอ. ๔ โดยระบุรายละเอียดความชัดเจนใน ๓ ประเด็นคือ

๓.๑ แนวทางการปรับปรุงสาระรายวิชาในหลักสูตรให้ทันสมัยตามศาสตร์สาขาการพยาบาลและการเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพของประเทศ

๓.๒ แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนด้านทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบ Transformative Learning

๓.๓ แนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกลยุทธ์การสอนและสามารถวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งการกำกับติดตามและการประเมินผลการจัดการประสบการณ์ภาคสนาม

๔. คำจำกัดความ

การจัดทำรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (course specification) (มคอ. ๔) หมายถึง รายละเอียดซึ่งประกอบด้วย หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ หมวดที่ ๔ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน และหมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชาตารางวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา หมายถึง การกำหนดน้ำหนักรายบทและรายด้านตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ใน มคอ. ๒

ตารางวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา หมายถึง การกำหนดน้ำหนักตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ๖ ด้านตามที่กำหนดไว้ใน มคอ. ๒

การฝึกภาคปฏิบัติ หมายถึง การที่นักศึกษาฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลในสถานที่/ในคลินิกที่เป็นทั้งแหล่งฝึกหลักของวิทยาลัย ฯ และนอกเหนือจากแหล่งฝึกหลักของวิทยาลัย ฯ โดยอยู่ในความดูแลของอาจารย์พยาบาลประจำ พยาบาลพี่เลี้ยงภาคปฏิบัติ

อาจารย์พยาบาลประจำ หมายถึง อาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลที่ไปสอนนักศึกษาภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกตามวันและเวลาที่ได้กำหนดไว้ในออกแบบการสอนรายวิชา

อาจารย์พิเศษสอนภาคปฏิบัติ หมายถึง พยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึกที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักศึกษาในการฝึกภาคปฏิบัติ

คู่มือการฝึกภาคปฏิบัติ หมายถึง รายละเอียดของการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติของรายวิชา ประกอบด้วย รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) ประกอบด้วย หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ หมวดที่ ๓ การพัฒนาผลการเรียนรู้ หมวดที่ ๔ ลักษณะและการดำเนินการ (แนวทางการสอนในคลินิก) หมวดที่ ๕ การวางแผนและการเตรียมการ หมวดที่ ๖ การประเมินนักศึกษา หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ภาคผนวก ประกอบด้วยแบบประเมินต่าง ๆ รายชื่ออาจารย์กับนักศึกษาแต่ละกลุ่ม และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา

แหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง สถานที่ศึกษาภาคปฏิบัติทั้งในสถานพยาบาลและในชุมชนตามหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละรายวิชา

แผนสอนปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง ข้อมูลที่ผู้สอนได้เตรียมล่วงหน้าเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามที่คุณสอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา

แผนการสอนในคลินิก (Clinical Teaching) หมายถึง ข้อมูลที่ผู้สอนได้เตรียมล่วงหน้าเกี่ยวกับทักษะการพยาบาลตามที่คุณสอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา

๕. วิธีปฏิบัติ

๕.๑ การวางแผนจัดทำรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔) (P)

๕.๑.๑ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ประชุมร่วมกับตัวแทนจากแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ และตัวแทนจากสถาบันอื่นที่ใช้แหล่งฝึกภาคปฏิบัติร่วมกัน เพื่อประเมินผลและวิเคราะห์การจัดประสบการณ์ภาคสนามในปีที่ผ่านมา และการวางแผนสำหรับการบริหารจัดการแหล่งฝึก

๕.๑.๒ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา และอาจารย์ผู้สอนประชุมร่วมกัน โดยนำผลการประชุมการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผลการประชุมร่วมกับตัวแทนจากแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ เป็นข้อมูลนำเข้า และพิจารณาข้อมูลจากกลยุทธ์การพัฒนานักศึกษา ผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ปัญหาและผลกระทบในการดำเนินการ ตลอดจนผลการนิเทศการสอน การประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนสอนรายวิชาโดยนักศึกษา การประเมินประสิทธิภาพการสอนอาจารย์รายบุคคล และผลการทบทวนเนื้อหาในสาระรายวิชา ใน มคอ. ๖ ของปีการศึกษาที่แล้ว ข้อมูลของนักศึกษาที่ต้องเฝ้าระวังเป็นรายบุคคล โดยนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงสาระรายวิชาในหลักสูตรให้ทันสมัย โดยตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและนักศึกษา รวมทั้งกำหนดให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ ๒๑ และจัดกิจกรรมที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษ

๕.๑.๓ ผู้รับผิดชอบวิชานำข้อมูลจากข้อ ๕.๑.๒ มาจัดทำร่างรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔)

๕.๑.๔ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา นำร่างรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) จากข้อ ๕.๑.๓ นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อพิจารณาถึงแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงระบบสุขภาพของประเทศว่าไปในทิศทางใด และกำหนดประเด็นการปรับปรุงสาระใหม่ที่สำคัญและจำเป็นต่อการดูแลสุขภาพ อย่างน้อย ๑ เดือน ก่อนเปิดภาคการศึกษา

๕.๑.๕ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา นำข้อเสนอแนะจากที่ประชุมในข้อ ๕.๑.๔ มาทำการปรับปรุงแก้ไขและจัดทำรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) (ฉบับจริง) เพื่อเสนอต่อรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการพิจารณารับรอง ภายใน ๒ สัปดาห์ ก่อนเปิดภาคการศึกษา

๕.๑.๖ ผู้รับผิดชอบวิชานำรายละเอียดของรายวิชานำเสนอแก่นักศึกษาทุกคน เพื่อชี้แจงรายละเอียด และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ในกรณี ที่มีข้อเสนอแนะจากนักศึกษาให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา นำข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ของนักศึกษาไปพิจารณา เพื่อจัดทำรายละเอียดการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) และบันทึกการแก้ไข เสนอ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการรับรอง ภายใน ๑ สัปดาห์ หลังจากชี้แจงแก่นักศึกษา จากนั้นผู้รับผิดชอบวิชาสำเนา แจกจ่ายรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) แก่ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา ส่วนต้นฉบับให้นักวิชาการศึกษาค้นคว้าเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ส่งให้ ผู้ประสานสาขาเพื่อมอบให้แก่ ผู้รับผิดชอบวิชา และให้ผู้รับผิดชอบวิชาส่งไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่อาจารย์ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง โดยเอกสารต้นฉบับ รวบรวมเก็บไว้ที่ห้องวิชาการ

๕.๒ การดำเนินการจัดการเรียนการสอน (D) ดังนี้

๕.๒.๑ ผู้รับผิดชอบวิชา มอบรายละเอียดการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) ให้แก่ อาจารย์ผู้สอน หลังจากนั้นอาจารย์ผู้สอนจัดทำแผนการสอนภาคปฏิบัติและแผนการสอนในคลินิกตามแบบฟอร์ม แผนการสอน อย่างน้อยภายใน ๒ สัปดาห์ก่อนสอน

๕.๒.๒ อาจารย์ผู้สอนนำแผนการสอนภาคปฏิบัติและแผนการสอนในคลินิกไปดำเนินการสอนตาม เวลาที่กำหนดไว้ในการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ. ๔) ในกรณีที่ปัญหาซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ให้อาจารย์ผู้สอนประสานแจ้งผู้รับผิดชอบวิชา ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำชั้น เพื่อ วางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการเพื่อพิจารณา

๕.๒.๓ การประเมินผลการฝึกภาคปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนประเมินผลตามคู่มือการฝึกภาคปฏิบัติ รายวิชา ในระหว่างการจัดประสบการณ์ภาคสนาม อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการประเมินผลนักศึกษาในจุดประสงค์ รายย่อย หากพบว่านักศึกษามีแนวโน้มไม่ผ่านเกณฑ์ อาจารย์ผู้สอนต้องมีการสอนซ่อมเสริมและมีการวัดซ้ำ จนกว่า นักศึกษาจะผ่านตามเกณฑ์ในการวัดจุดประสงค์นั้น หรือจัดประสบการณ์เพิ่มเติมเพื่อพัฒนานักศึกษา ภายใน ระยะเวลาที่ฝึกภาคปฏิบัติ หากพบว่านักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ให้อาจารย์ผู้สอนบันทึกรายงานผลเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้รับผิดชอบวิชา ผู้ประสานสาขา และผู้รับผิดชอบหลักสูตร เพื่อรายงานผลให้รองผู้อำนวยการกลุ่ม วิชาการเพื่อพิจารณา กรณีที่มีความเสี่ยงเกิดขึ้นขณะฝึกภาคสนามให้อาจารย์ผู้สอนรายงานเหตุการณ์แก่ผู้รับผิดชอบ วิชา ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และเขียนรายงานอุบัติการณ์ส่งให้ที่เลขาธิการคณะกรรมการความเสี่งของ วิทยาลัยภายใน ๑ วันทำการ หากเป็นความเสี่งระดับร้ายแรง ให้รายงานผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้องในขณะนั้นทันที เพื่อพิจารณา

๕.๒.๓ ผู้รับผิดชอบวิชามอบหมายให้นักศึกษาประเมินผลประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ผู้สอน ภาคปฏิบัติในระบบฐานข้อมูล และประเมินผลประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ภาคสนาม ภายใน ๑ สัปดาห์ หลัง สิ้นสุดการจัดประสบการณ์ภาคสนาม

๕.๓ การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (C) โดยผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา กำกับ ติดตามการจัดประสบการณ์ภาคสนามตามที่กำหนด ร่วมกับทีมนิเทศการสอนโดยอาจารย์ รวมทั้งการติดตามผลการ ประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา

๕.๔ เมื่อสิ้นสุดการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (A) ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ผู้รับผิดชอบวิชา อาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ประชุมร่วมกันเพื่อนำผลการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔) และข้อมูล จากผลการนิเทศการสอน ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนรายวิชา ผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์รายบุคคลจากนักศึกษา ผลการประเมินทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ของนักศึกษาทุกชั้นปี และความสอดคล้องตามรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔) มาวิเคราะห์และปรับปรุงการจัด

ประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๔) และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๖) ภายใน ๒ สัปดาห์หลังสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนรายวิชา และนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงพัฒนา

๕.๕ การประเมินกระบวนการการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๕) โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรประชุมเพื่อประเมินการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของ ข้อ ๕.๑ - ๕.๔ สรุปผลการประเมินกระบวนการที่ได้มาปรับปรุง/พัฒนาจัดทำร่างระเบียบปฏิบัติการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๕)

๕.๖ มีการปรับปรุงพัฒนาผลการประเมินกระบวนการ โดยรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา นำผลการประเมินกระบวนการที่ได้มาปรับปรุง/พัฒนาจัดทำร่างระเบียบปฏิบัติการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๕) และนำเสนอที่ประชุมอาจารย์ประจำเดือน เพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลง

๕.๗ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา นำผลที่ได้จาก ๕.๖ มาจัดทำระเบียบปฏิบัติการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๕) เสนอผู้ควบคุมเอกสารคุณภาพ เพื่อประกาศใช้

๕.๘ รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ผู้ประสานสาขา ประเมินและรายงานผลของการนำระเบียบปฏิบัติการจัดประสบการณ์ภาคสนาม (มคอ.๕) ไปใช้ให้ครอบคลุมด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และจัดทำเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

